

**Ομιλία του Προέδρου και Διευθύνοντος Συμβούλου της ΔΕΗ
κ. Εμμ. Παναγιωτάκη στο 23ο Ετήσιο Συνέδριο «Ενέργεια & Ανάπτυξη 2018»
του ΙΕΝΕ
23 Νοεμβρίου 2018**

Κύριε Υπουργέ, κύριε Πρόεδρε ευχαριστώ το ΙΕΝΕ και το συγχαίρω για τη σημερινή εκδήλωση. Μια εκδήλωση που έχει γίνει, θεσμός πολύ χρήσιμος για την ανάπτυξη των προβληματισμών που αφορούν στον τόσο νευραλγικό τομέα της ενέργειας.

Χαιρετίζουμε και υποδεχόμαστε πολύ θετικά το σχέδιο του Εθνικού Ενεργειακού Σχεδιασμού. Συμφωνούμε με τις κεντρικές στρατηγικές του στοχεύσεις και θα συμβάλουμε καθοριστικά για την υλοποίηση των στόχων και ειδικότερα το στρατηγικό στόχο για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

Άλλωστε, ως ΔΕΗ προσαρμοζόμαστε με γοργούς ρυθμούς. Σημειώνω την πρόσφατη απόφασή μας για απορρόφηση της ΔΕΗ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ώστε όσο το δυνατό μεγαλύτερο μέρος του δυναμικού της ΔΕΗ να ενταχθεί στην ανάπτυξη και στη διαχείριση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.

Είναι πολύ σωστοί οι στόχοι για τη μείωση των εκπομπών, την εξοικονόμηση και την ενεργειακή απόδοση, την ηλεκτροκίνηση και τις διασυνδέσεις.

Βεβαίως είναι πολύ φιλόδοξοι. Κάποιοι ίσως και υπέρμετρα φιλόδοξοι. Ξεπερνούν τους Ευρωπαϊκούς στόχους. Η επίτευξή τους προϋποθέτει λειτουργία όλων των εμπλεκόμενων συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών του κράτους και των ΟΤΑ, καθώς και των διαφόρων φορέων (ΔΕΔΔΗΕ, ΑΔΜΗΕ κ.λπ.) και βέβαια της ΡΑΕ πολύ διαφορετική, πολύ πιο αναβαθμισμένη σε σχέση με τα σημερινά επίπεδα. Δε διστάζω να τονίσω ότι εδώ θα κριθούν πολιτικές, πρακτικές, νοοτροπίες, αντιλήψεις.

Θεωρούμε ότι μέσα από το δημόσιο διάλογο θ' αποσαφηνιστούν κάποια σημαντικά ζητήματα και θα υπάρξει βελτίωση. Η ΔΕΗ θα καταθέσει τις προτάσεις της. Ίσως χρειάζεται λίγο μεγαλύτερο χρονικό περιθώριο ώστε να αναπτυχθεί πλήρως αυτός ο εθνικός διάλογος που ανέφερε προηγουμένως και ο Υπουργός. Θεωρούμε αναγκαίο και ελπίζουμε ότι μετά το διάλογο το τελικό κείμενο θα τύχει της ευρύτερης δυνατής αποδοχής και συναίνεσης ώστε να αποκτήσει τον εθνικό χαρακτήρα που επιβάλλεται.

Δεδομένου ότι όπως κάθε πρόγραμμα βασίζεται σε παραδοχές και ότι η αξιοπιστία των παραδοχών μειώνεται όταν γίνονται μακροχρόνιες προβλέψεις πρέπει να προβλεφθούν διαδικασίες, θεσμοί και μηχανισμοί επανεξέτασης και προσαρμογής χωρίς να αναιρούνται οι βασικοί στόχοι. Πρέπει να προσαρμοστεί το εθνικό πλαίσιο και να αναβαθμιστεί η λειτουργία των αρμοδίων φορέων για να διευκολυνθούν οι επενδύσεις. Καθοριστικός θα είναι και ο ρόλος του μοντέλου της αγοράς που θ' αντικαταστήσει το σημερινό παθογενές σύστημα.

Ειδικότερες παρατηρήσεις:

1. Απολιγνιτοποίηση. Πρόκειται για ένα σύνθετο ζήτημα με διαστάσεις ευρύτερες από το ενεργειακό καθ' αυτό και πολύ περισσότερες παραμέτρους εκτός από την ασφάλεια εφοδιασμού: Πρόκειται για το κόστος ενέργειας, την ενεργειακή εξάρτηση της χώρας, τις τοπικές κοινωνίες, τους εργαζομένους, την ανάπτυξη περιοχών εξαρτώμενων σήμερα από το λιγνίτη σε συνθήκες μείωσης λιγνιτικής παραγωγής με εναλλακτικές επιχειρηματικές και παραγωγικές δραστηριότητες.

Ίσως εδώ θα πρέπει να αντλήσουμε από την εμπειρία άλλων χωρών. Να συστήσουμε παραδείγματος χάρη ένα Συμβούλιο Απολιγνιτοποίησης με επιστημονική επάρκεια, ευρεία εκπροσώπηση και κατάλληλες αρμοδιότητες.

2. Παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας, όπως αναφέρεται στο πρόγραμμα: είναι φυσικά θετική η πρόβλεψη της αύξησης της συμμετοχής των Ανανεώσιμων Πηγών. Παρατηρούμε ότι η συμμετοχή των ΑΠΕ στοχαστικού χαρακτήρα, φωτοβολταϊκά και αιολικά προβλέπεται να αυξηθεί πολύ: η ισχύς κατά 166%, και η ενέργεια κατά 180%.

Ωστόσο δεν υπάρχει αντίστοιχη πρόβλεψη για το τι θα γίνει με την ενέργεια βάσης. Συγκεκριμένα, εάν επιμείνουμε σ' αυτή τη συμμετοχή των ΑΠΕ, στην «πράσινη ενέργεια» χωρίς αύξηση της θερμικής, ενέργειας θα πρέπει να προβλεφθούν εγκαταστάσεις αποθήκευσης ισχύος πολλών GW ώστε να διασφαλιστεί η ασφάλεια του Συστήματος. Ας μη διαφεύγει της προσοχής μας ότι οι διασυνδέσεις μεταξύ

των χωρών της περιοχής μας και εκείνες με το Σύστημα των κεντροευρωπαϊκών χωρών είναι ανεπαρκείς, με συνέπεια η χώρα μας ηλεκτρικά να είναι λίγο πολύ νησίδα.

Πάντως το σημερινό επίπεδο τεχνικά και οικονομικά της αποθήκευσης και οι εύλογες σχετικές αβεβαιότητες δεν επιτρέπουν να γίνει ασφαλής πρόβλεψη για την έκταση της χρήσης της.

Κατά τη γνώμη μας το σύστημα θα χρειαστεί περισσότερη θερμική ενέργεια τουλάχιστον στο μεταβατικό μεσοπρόθεσμο διάστημα. Πολύ περισσότερο αν συνυπολογιστεί η πιθανότητα μη εκπλήρωσης των φιλόδοξων στόχων ενεργειακής απόδοσης στο 100%, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι η κατανάλωση της ενέργειας θα είναι μεγαλύτερη της προβλεπόμενης στο σχέδιο.

Έχουμε ερωτηματικό για το συνδυασμό της μείωσης της λιγνιτικής παραγωγής χωρίς ανάλογη αύξηση της παραγωγής φυσικού αερίου. Προφανώς δεν είμαι από αυτούς οι οποίοι υποστηρίζουν ότι θα πρέπει η λιγνιτική παραγωγή να μειωθεί υπέρ του φυσικού αερίου. Πρέπει να μειωθεί υπέρ των ΑΠΕ. Κι εδώ χρειάζεται κάποια στιγμή πέρα από αντιπαραθέσεις ή επιδιώξεις ορισμένων φορέων και συμφερόντων να γίνει μια ουσιαστική μελέτη και να προσδιορίσουμε ρεαλιστικά, με βάση το εθνικό συμφέρον πραγματικά ποιο θα είναι το μεταβατικό καύσιμο μέχρι την πλήρη επικράτηση των ΑΠΕ. Πιστεύω ότι δεν μπορεί και δεν πρέπει να είμαστε απόλυτοι: ή λιγνίτης ή φυσικό αέριο. Πρέπει να είναι και τα δύο καύσιμα.

Όπως θ' αναφέρω στη συνέχεια υπάρχει μεγάλο επενδυμένο κεφάλαιο για τη λιγνιτική παραγωγή που η απαξίωσή του θα έχει μεγάλο κόστος.

3. Λιγνιτική παραγωγή. Για το 2030 προβλέπεται παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από το λιγνίτη 9,3 TWH κι εγκατεστημένη ισχύς 2,7 GW. Αυτό σημαίνει πρακτικά 3.800 ώρες λειτουργίας -ισοδύναμες ώρες- για τις λιγνιτικές μονάδες. Αυτό συνεπάγεται εντελώς αντιοικονομική τους λειτουργία κι άλλα προβλήματα από τις πολλαπλές εκκινήσεις και παύσεις.

Στο σημείο αυτό υπενθυμίζω τις δρομολογημένες επενδύσεις:

- ανέγερση Πτολεμαΐδας V : 1,5 δισ. ευρώ.
- περιβαλλοντική αναβάθμιση Αγίου Δημητρίου 5: 90 εκ. ευρώ
- περιβαλλοντική αναβάθμιση μονάδων Αγίου Δημητρίου 3 και 4 περισσότερο από 100 εκ. ευρώ
- επενδύσεις ορυχείων περισσότερο από 250 εκ. ευρώ
- επενδύσεις για τη αγορά της Μελίτης και της Μεγαλόπολης.

Πρόκειται για επενδύσεις δρομολογημένες, αναγκαίες για το Σύστημα ή υποχρεωτικές. Και τίθεται το ερώτημα: πότε θα αποσβεστούν; Τι σήμα δίνουμε μ' αυτή την προοπτική λιγνιτικής παραγωγής για την αποεπένδυση;

Η γνώμη μου είναι ότι θα πρέπει, επωφελούμενοι κι από ένα θετικό κλίμα το οποίο υπάρχει αυτή τη στιγμή στην Ευρωπαϊκή Ένωση, να επιδιώξουμε και να μεριμνήσουμε ώστε να εξαντληθεί ο χρόνος ζωής των υφιστάμενων μονάδων. Ελπίζουμε ότι στις τριμερείς διαπραγματεύσεις για το ενεργειακό πακέτο, που γίνονται στις Βρυξέλλες αφού αποσαφηνίσουμε τις δικές μας θέσεις και τους δικούς μας στόχους, θα το πετύχουμε αυτό. Από συζητήσεις μας με αξιωματούχους στη Γενική Διεύθυνση Ενέργειας διαπιστώσαμε ότι είναι δυνατό να επιδιωχθεί ειδική μεταχείριση της χώρας μας και εξαίρεσή της σε ότι αφορά στα δικαιώματα εκπομπών και στα ΑΔΙ.

Ειδικότερα για τα ΑΔΙ, χαιρετίζουμε την υποβολή της σχετικής πρότασης έστω και με καθυστέρηση. Πρέπει να είναι ολοκληρωμένα και ο μηχανισμός να προστατευτεί από τυχόν πρόσθετες ρυθμίσεις του νέου ενεργειακού πακέτου. Δεν υπάρχει περιθώριο για πειράματα, γιατί μπορεί να έχουμε ανατροπές εκ των υστέρων με προσφυγές σε δικαστήρια και σε άλλα δικαιοδοτικά όργανα.

Θέλω να αναφερθώ λίγο στον ΑΗΣ Αμυνταίου για τον οποίο γίνονται πολλές συζητήσεις τώρα τελευταία. Εμείς εξετάζουμε την ενδεχόμενη αναβάθμιση και συνέχιση της λειτουργίας του με επιχειρηματικά κριτήρια σε συνάρτηση πάντοτε με τις προβλέψεις του ενεργειακού σχεδιασμού.

Γενικά πάντως σαν ΔΕΗ, αν παραμείνουν έτσι οι στόχοι, θα υποχρεωθούμε να επανεξετάσουμε κάποιες πλευρές του επενδυτικού μας προγράμματος, πράγμα το οποίο θα έχει γενικότερες επιπτώσεις.

Σε κάθε περίπτωση δεν πρέπει να φορτώνονται στον ένα οιονεί δεσπόζοντα παίκτη γιατί είμαστε οιονεί δεσπόζων παίκτης όλα τα ημάρτημένα της έλλειψης μέχρι πρότινος ενεργειακού σχεδιασμού.

4. Κόστος ηλεκτρικής ενέργειας. Προφανώς ο στόχος που τίθεται για προσιτή ενέργεια σε όλους τους πολίτες είναι αδήριτη ανάγκη και συμφωνούμε. Προσθέτουμε ότι θα πρέπει να υπάρχει το φθηνότερο δυνατό ενεργειακό κόστος για τη βιομηχανία και την οικονομική δραστηριότητα. Ωστόσο χρειάζεται μια πλήρης οικονομική ανάλυση του προγράμματος που θα υπολογίσει τη μεταβολή του μοναδιαίου κόστους από το 2020 ως το 2030. Πόσο θα μειωθεί αν μειωθεί; Και τι μπορεί να γίνει για να μειωθεί.

Κυρίες και κύριοι

Θέλω να σταθώ με δυο λόγια πολύ περιληπτικά στο μοντέλο της χονδρεμπορικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, στο target model. Κατά τη γνώμη μου οι βασικές παράμετροι για την τελική διαμόρφωσή του πρέπει να είναι οι εξής:

- Η ΔΕΗ μετά την αποεπένδυση δεν θα είναι δεσπόζουσα εταιρία στην παραγωγή. Αντίθετα θα υπάρχουν, όπως και σήμερα, αλλά αύριο ακόμα περισσότερο, ισχυροί παραγωγοί. Άρα, πρέπει να ελαχιστοποιηθούν οι περιορισμοί στη λειτουργία της αγοράς στο πλαίσιο του target model, ίσως δικαιολογημένες παλαιότερα με προηγούμενους όρους για προστασία έναντι κινδύνων χειραγώγησης από το δεσπόζοντα παίκτη, αλλά μη αντιστοιχούντων στη σημερινή πραγματικότητα, σε αυτή που διαμορφώνεται μετά την αποεπένδυση.
- Θα πρέπει να στοχεύει στη μείωση του ενεργειακού κόστους, στη βέλτιστη αξιοποίηση των επενδυμένων κεφαλαίων στην παραγωγή, στη στήριξη της βιομηχανικής παραγωγής και της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας.
- Πρέπει να συμβάλει στη δημιουργία προϋποθέσεων σύγκλισης της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με τις αγορές των γειτονικών χωρών στην προοπτική δημιουργίας της Περιφερειακής Αγοράς στην περιοχή μας και εν τέλει της ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς. Αυτό σημαίνει συμβατότητα στο μέγιστο βαθμό με το κεντροευρωπαϊκό μοντέλο αγοράς.

Έχουμε καταθέσει προτάσεις τις οποίες παραθέτω επιγραμματικά:

- Μεγιστοποίηση της δυνατότητας όλων για τη συμμετοχή τους στην προθεσμιακή αγορά είτε μέσω του Χρηματιστηρίου Ενέργειας είτε μέσω διμερών συμβολαίων. Κατά τη γνώμη μας δεν πρέπει να υπάρχει κανένας περιορισμός.
- Προσφορές στην προμερήσια αγορά χωρίς το κατώφλι του ελάχιστου μεταβλητού κόστους
- Δυνατότητα προσφοράς χαρτοφυλακίου μονάδων στην προμερήσια αγορά και δυνατότητα self-dispatching, και βέβαια
- Κατάργηση των NOME, τα οποία άλλωστε δεν είναι συμβατά με την προθεσμιακή αγορά.

Κυρίες και κύριοι

Δύο επίκαιρα θέματα είναι η αποεπένδυση και η σχέση της ΔΕΗ με τη βιομηχανία.

Η ΔΕΗ είναι σε πλήρη ετοιμότητα για την αποεπένδυση. Τη Δευτέρα συνεδριάζει το Διοικητικό Συμβούλιο για να εγκρίνει το τελικό κείμενο της συμφωνίας μετόχων. Ωστόσο το περιβάλλον εξακολουθεί να έχει αβεβαιότητες. Ο ενεργειακός μας σχεδιασμός κατατέθηκε, οπωσδήποτε δίνει κάποιες σταθερές, κάποια μηνύματα αλλά ακόμα δεν έχει ολοκληρωθεί κι ούτε έχει εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Για τα ΑΔΙ έχουμε αβεβαιότητες παρά τα θετικά σήματα τα οποία έρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Κατά τη γνώμη μου, το λέω κι από αυτό το βήμα, χρειάζεται παράταση της προθεσμίας προσφορών για 2 – 3 μήνες. Δεν θα επηρεάσει το γενικό στόχο ο οποίος είναι ήδη δεδομένος και για τον οποίο ήδη έχουμε εργαστεί και θέλουμε να τελειώνει σε κάθε περίπτωση. Εμείς σαν ΔΕΗ θέλουμε να τελειώνουμε μια ώρα αρχύτερα για να ασχοληθούμε με όλες μας τις δυνάμεις για την ανάπτυξή μας στις νέες συνθήκες. Θεωρώ ότι αυτή η προθεσμία, η νέα προθεσμία θα είναι προϋπόθεση της επιτυχίας για την οποία εργαζόμαστε όλοι, της επιτυχίας για την αποεπένδυση.

Σε σχέση με τους μεγάλους βιομηχανικούς καταναλωτές εκφράζω κατ' αρχάς την ικανοποίησή μου, δεν ήμουν εδώ αλλά από αυτά που διάβασα, για την τοποθέτηση του εκπροσώπου της ΕΒΙΚΕΝ.

Δεν υπάρχει καμία αντιπαράθεση. Κατανοούμε τις ανάγκες τους και είμαστε πράγματι στην ίδια πλευρά. Δεν επιζητούμε κέρδη. Ίσως είναι παράδοξο για μια εταιρία, ανώνυμη εταιρία που είναι στον ανταγωνισμό να λέει ότι δεν επιζητεί κέρδη από την πώληση ενός μεγάλου μέρους του προϊόντος της στους πελάτες της. Οι λόγοι ωστόσο είναι πιστεύω κατανοητοί.

Πολύ περισσότερο δεν επιδιώκουμε επίλυση οικονομικών προβλημάτων μέσω αύξησης τιμών σε αυτούς τους πελάτες. Θα ήταν άλλωστε παράλογο, από το 6% του μεριδίου μας στην αγορά (σ.σ. η ενέργεια που πωλούμε στους πελάτες Χ.Τ., που δεν έχουμε συνάψει ακόμη συμβάσεις) να προσπαθήσουμε να καλύψουμε τις επιβαρύνσεις από τον άνοδο της Ο.Τ. και τους λοιπούς εξωγενείς παράγοντες. Η κατανάλωσή τους είναι εύλογο ότι πρέπει να εξαιρεθεί από το μερίδιο της ΔΕΗ στη λιανική και χαιρετίζω με ικανοποίηση αυτή την αντίστοιχη δήλωση που έγινε χθες. Εφόσον δεν επιδιώκουμε κέρδη δεν μπορεί να υπολογίζεται το μερίδιο αυτό στο μερίδιο της αγοράς της ΔΕΗ.

Η ΔΕΗ από την πλευρά της θα εξαντλήσει τα περιθώρια. Προσθέτω ότι κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει τη στήριξη που τους έχουμε παράσχει διαχρονικά και ιδιαίτερα την τελευταία τετραετία. Σας πληροφορώ

ότι αρκετοί βιομήχανοι μας λένε ότι εξ αιτίας αυτών των προσπαθειών που καταβάλαμε και του μειωμένου ενεργειακού κόστους έχουν αυξήσει την παραγωγή τους και μάλιστα σκοπεύουν να κάνουν και νέες επενδύσεις. Δε θα αναφερθώ ονομαστικά, πιστέψτε με όμως ότι υπάρχουν.

Και βέβαια καλούμε τους βιομηχάνους και τους φορείς τους σε διάλογο και συνεργασία.

Θα τελειώσω με το θέμα της κατάστασης της ΔΕΗ. Λέγονται και γράφονται πολλά αρνητικά. Μάλιστα κάποιοι διαμορφωτές της κοινής γνώμης μιλούν, ελαφρά τη καρδία, για συστημικό κίνδυνο.

Όλα αυτά είναι άστοχα, είναι αβάσιμα και προπαντός εθνικά επιζήμια λαμβανομένης υπόψη της εμβέλειας και της σημασίας της ΔΕΗ. Επιτρέψτε μου μάλιστα να τονίσω σε σύνδεση με το θέμα του ενεργειακού σχεδιασμού ότι προϋπόθεση της υλοποίησης και της επιτυχίας του σχεδιασμού αυτού σε όφελος της οικονομίας και της κοινωνίας είναι η ισχυρή ΔΕΗ. Δηλώνω ότι έχουμε όλες τις δυνατότητες να εκπληρώσουμε αυτό το ρόλο. Το μόνο που ζητάμε από την Πολιτεία είναι να μας δοθούν οι θεσμικές προϋποθέσεις, να αρθεί ο ασφυκτικός εναγκαλισμός από το Κράτος.

Αναφέρομαι εν συντομία στα οικονομικά στοιχεία :

Την τελευταία τετραετία έχουμε κάνει 2,3 δισ. επενδύσεις και μάλιστα επενδύσεις μακροχρόνιας απόδοσης όπως είναι η Πτολεμαΐδα V, οι μετεγκαταστάσεις οικισμών, η λιγνιτική παραγωγή, ακόμα και τα Δίκτυα Διανομής για τα οποία η απόδοση κεφαλαίου είναι 6,3% έναντι κόστους χρήματος 5,8%.

Έχουμε μειώσει το δανεισμό μας κατά 1 δισ.

Έχουμε καταβάλει 1,2 δισ. για την πολιτική για τις ανανεώσιμες πηγές, για την αγορά, για την ασφάλεια εφοδιασμού κλπ.

Έχουμε αποδώσει 1,5 δισ. φόρους στο Κράτος.

Κι όλα αυτά χωρίς ν' αυξήσουμε τις τιμές. Αντίθετα, εφαρμόζοντας μια ολοκληρωμένη κοινωνική πολιτική, ίσως την πιο ολοκληρωμένη στην ιστορία μας.

Βεβαίως αυτά συνεπάγονται μείωση των κερδών, πίεση προς την Επιχείρηση. Αυτό έχει ένα όριο που δεν επιτρέπεται να το υπερβούμε. Εδώ έγκειται πράγματι ο κίνδυνος και μόνο εδώ, όχι σε ενδογενείς αδυναμίες και παθογένειες χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν πρέπει να γίνουμε αποδοτικότεροι, πράγμα για το οποίο προσπαθούμε.

Η κατάσταση ωστόσο αυτή δεν έχει καμία σχέση με προβληματικότητα ή ασθένεια όπως γράφεται. Η ΔΕΗ είναι σε θέση να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες, ήδη το κάνει σταθερά. Είναι σε θέση ν' αποκτήσει τις

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ Α.Ε.
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΥΠΟΥ & ΜΜΕ

νέες δεξιότητες που απαιτεί ο ανταγωνισμός, η αγορά, το διεθνές περιβάλλον, η τεχνολογία. Ήδη το κάνουμε.

Ελπίζουμε ότι θα εισακουσθούμε στις εκκλήσεις μας.

Σας ευχαριστώ.

ΑΠΟ ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ